

БІБЛІЯТЭЧКА
ДЗІЦЯЧАГА
САДА

Янка КУПАЛА

АЛЕСЯ

БІБЛІЯТЭЧКА ДЗІЦЯЧАГА САДА

Янка КУПАЛА

АЛЕСЯ

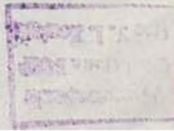
ВЕРШЫ

Мастак С. Волкаў

Мінск «Юнацтва» 1993

ББК84Бел7
К92

СЕРЫЯ ЗАСНАВАНА Ў 1986 ГОДЗЕ

В книгу вошли широко известные стихи народного поэта Белоруссии, адресованные детям.

К 4803120202—026 / М307(03)—93 59—93
ISBN 5-7880-0709-7

ХЛОПЧЫК І ЛЁТЧЫК

— Мой мілы таварыш, мой лётчык,
Вазьмі ты з сабою мяне!
Я — ведай — вялікі ўжо хлопчык
І ўмею ўжо лётаць у сне.

Мне мама сягоння казала,
Што стукнула мне ўжо сем год.
Табе гэта, можа, і мала,
А мне ляцець толькі ў палёт.

Мне ўжо надакучыла дома —
Ў дзіцячы хадзі адно сад.
А так паглядзееў бы, вядома,
На іншы парадак і лад.

Вазьмі ж мяне, лётчык, хачу я
Пабыць у людзях, паглядзець,
Як месяц на небе начуе,
Як блукае ў лесе мядзведзь,

Як свецяцца ночкаю зоры,
А днём не відаць іх чаму,
Як рэчкі ў далёкія моры
Улетку плывуць і ўзіму.

На моры зірнуць хоць раз вокам,
Як ходзяць па іх караблі,
Ляцеці далёка, высока
Ды так пабываць і ў Крамлі...

Вось гэтак у добрым здароўі
Мы будзем ляцець і ляцець.
Вазьмі ж мяне, лётчык, з сабою,
Не будзеш ты клопату мець!

АЛЕСЯ

Кукавала зязюля
У зялёным лесе,
Гадавала матуля
Дачушку Алесю.

Гаманіў бор сасновы
Ўвечары і ранкі,
Над калыскай ліповай
Пела калыханкі.

— Спі, засні, мая дзетка,
Птушкі ўжо заснулі,
Спі, засні, мая кветка,
Люлі, люлі, люлі.

Спі, не ведай трывогі,
Надыдзе часінка,—
На свае ўстанеш ногі,
Мая ты дзяўчынка.

Будзеш кужаль ты прасці,
Будзеш ткаці кросны,
Выглядаць долі, шчасця
Ў маладыя вёсны.

Кукавала зязюля
У зялёным лесе,
Не згадала матуля,
Што выйдзе з Алесі.

Як набралася моцы
Матчына дачушка,
Паляцела да сонца
Пералётнай птушкай.

Паляцела дзяўчына
Самалётам гонкім
Над шчаслівай краінай,
Над роднай старонкай.

Адчыняе вароты
Нябесным маршрутам
Ці, як ястраб, з высотаў
Скача з парашутам.

І да сонца праз хвілю,
А ўсё вышай, вышай!
Самалётавым крыллем
Воблакі калыша.

Стара маці днём, ночкай
Марыць ля аконца:
Ужо к прасніцы дочка
Не зляціць з-пад сонца.

Кукавала зязюля
У зялёным лесе,
Не згадала матуля,
Што выйдзе з Алесі.

ЮРАЧКА

1

Ой ты, Юрачка,
Што не вучышся?
Так да невукаў
Ты далучышся.

А як вырасцеш
Ты няўмекаю,
Усе высмеюць
Недарэкаю.

А ў нашага Юрачкі
З'елі сала шчурачкі,
Як пабег ён у лясок,
Каб схавацца ад кніжок.

А ў нашага Юрачкі
У капоце дзюрачкі,
Нарабіў ён іх сабе,
Як стаў лазіць па вярбе.

2

Ой ты, Юрачка,
Што лянуешся,

Хаткі нашае
Не пільнуешся?

Толькі бегаеш,
Забаўляешся,
Гэтак з кпінамі
Напаткаешся.

* * *

А ў нашага Юрачкі
Пагублены гузічкі,
Ён тады іх пагубляў,
Як з садочку уцякаў.

А з нашага Юрачкі
Сталі кпіць і курачкі,
Што не мыўся цэлы дзень
І бубніць, як авадзень.

3

Ой ты, Юрачка,
Кінь ляніціся,
Ды надумайся
Ты вучыціся.

Будзем цешыцца,
Што ты вучышся
І да невукаў
Не далучышся.

СЫНЫ

Сыноў бацька сваіх кліча
На параду ў хату,
А ўрачыста, як бы кліча
На якое свята.

І з павагаю пытае
Кожнага ў асобку,
Кім з іх кожны быці хоча,
Якім жыць заробкам.

*

— Бо, сыны мае,— так кажа,—
Жывіцё ў краіне,
Чалавечая дзе праца
Намарна не гіне.

І сыны адказ трымалі
Перад бацькам родным,
А стараўся з іх быць кожны
Свайго бацькі годным.

*

Першы кажа: — Землі буду
  Трактарам варочаць,
Каб рунелі, зелянелі,
  Аж яснелі вочы.

Каб раслі ў рост чалавека
  Жыта і пшаніца,
Каб аж госці к нам з-за свету
  Ехалі дзівіцца.

*

Другі кажа: — На заводзе
  Быць хачу даўно я,
Дзе чыгун ракою льецца,
  Дзе звініць сталь звонам.

Будаваць буду дзень цэлы
  Домны і мартэны,
Медзь і вугаль браць у дзела
  Ад шахтаў падземных.

*

— Плаваць я пайду на мора,—
  Сказаў гэтак трэці,—
Дзе «Чэлюскін» горда плаваў,
  Дзе пурга, дзе вецер.

Ад халодных да гарачых
  Мораў рэйс мой будзе.
Параход мой будзе грозна
  Рэзаць хваляў грудзі.

*

Сын чацвёрты: — Хачу лётаць
  Птушкаю крылатай,
Мерацъ неба ў самалёце
  Над тваёю хатай.

Арлянём сябе ў сне бачу,
  Не знаю спакою...
Хачу быць я, мой ты бацька,
  Лётчыкам-героем.

*

— Байцом буду я чырвоным,—
  Пяты кажа гэтак,—
Сцерагчы граніцы-межы
  Краіны Саветаў,

Каб наш вораг пры нападзе
  Сустрэнуў магілу.
Байцом буду, каб з мяне быў
  Рад сам Варашылаў.

*

А сын шосты: — Складаць песні
  Буду, колькі змогі,
Пра вялікія падзеі...

Як працуем, як знішчаем
  Здрадныя напасці,
Як будуем, як ствараем
  Казачнае шчасце.

Так сыны адказ трымалі
З гонарам юначым,
Свае выказаці думкі
Не ўмелі іначай.

Бальшавік быў іхні бацька,
Пралетарый родам,
Зведаў сушы, зведаў моры,
Бітвы і паходы.

СОСНЫ

Сосны выносныя,
Гордыя сосны!
Шмат вы ўжо носіце
Сонечных вёснаў.

Вас, супакойныя,
Вецер калыша,
Думкі ўзнімаеце
Шумам і цішай.

*

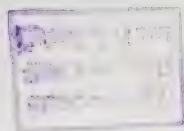
Тыя ж на поўначы —
З вёснаў да вёснаў —
Ў сцюжнай Карэліі
Высяцца сосны.

Тыя ж на поўдзені,
Над цёплым морам,
Сосны ахуталі
Крымскія горы.

*

Сосны далёкія,
Блізкія сосны!
Сэрцу вы любыя
З вёснаў да вёснаў.

Вас адзінакава
Вецер калыша,
Думкі ўзнімаецe
Шумам і цішай.

ПОЛЕ

Люблю цябе, поле,
Вясёлай вясною,
Як ты зарунішся
Ўсякай збажыною.

Люблю цябе летам,
Як красуе ніва,
Як шуміць ад ветру
Радасна, шчасліва.

Люблю цябе, поле,
Восенню прыгожай,
Як напоўніш пуню
Умалотным збожжам.

Люблю тады нават
Цябе, маё поле,
Як над табой жудка
Зімка заскаголе.

Поле маё, поле,
Як жа ты мне міла!
Як люблю цябе я
З усёй моцы, сілы!

ДУБ

Распусціўшы вецце
У глухім прыволлі,
Сам адзін расце ён
На далёкім полі.

Думны, кучаравы,
Аб нічым не дбае,
Ці то стогне бура,
Ці віхор гуляе.

На адным ён месцы
Днюе і начуе,
Многа казак знае,
Многа песень чуе.

Дождж падмыў карэнне;
Ў ім дупло, як хата...
Ён стаіць і дрэмле —
Грозны, расахаты.

РЭЧКА

Між гор, далінаю, за вёску,
Не аглядаючыся, ўзвыш,
Суважна, попрасту, па-свойску
Бяжыш ты, рэчка, і бяжыш.

Падгоніш каменьчык жвіровы,
Травінку водную трасеш,
Чапаеш кораньчык альховы,
Паверху кветачку нясеш.

І лёд зімой табе не шкодзіць —
Ўсё коцішся, а цёплым днём
На бераг выглянеш разводдзем,
Дый потым — зноў сваім слядком.

ЗІМА

Было цёпла. У ваконца
Заглядала ясна сонца.
Аж, ні села і ні пала,
Зіма з снегам загуляла.

Усю нашую старонку
Спавівала, як ў пялёнку.
Няма траўкі, няма кветак,
Пуста гэтак, глуха гэтак.

Сціхла рэчка, як забіта,
Пад шкляною лёду плітай;
Лес пашумам не гамоніць,
Птушак песнямі не звоніць.

ВЯСНОЙ

Ой, вясна, ой, вясна!
За душу ты мілей!
З табой доля ясна,
З табой жыць весялей!

Ты зялёнай травой
Скрыла чорну зямлю
І прызвала сабой
Усіх к працы, к жыццю.

Гоман птушак-пяюх
Льецца ў вушы твае,
На жалейцы пастух
Галасіста пяе.

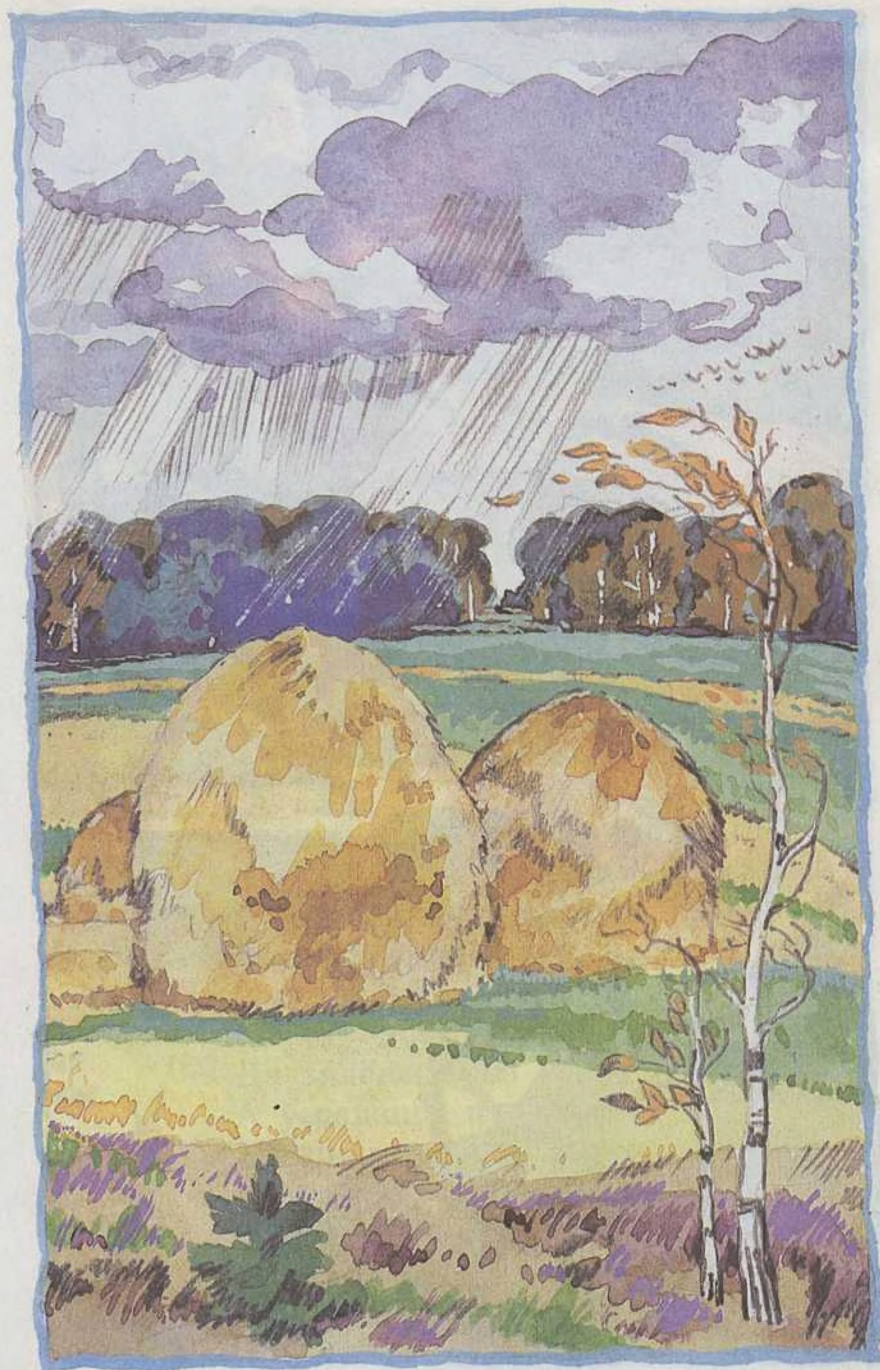
ЛЕТАМ

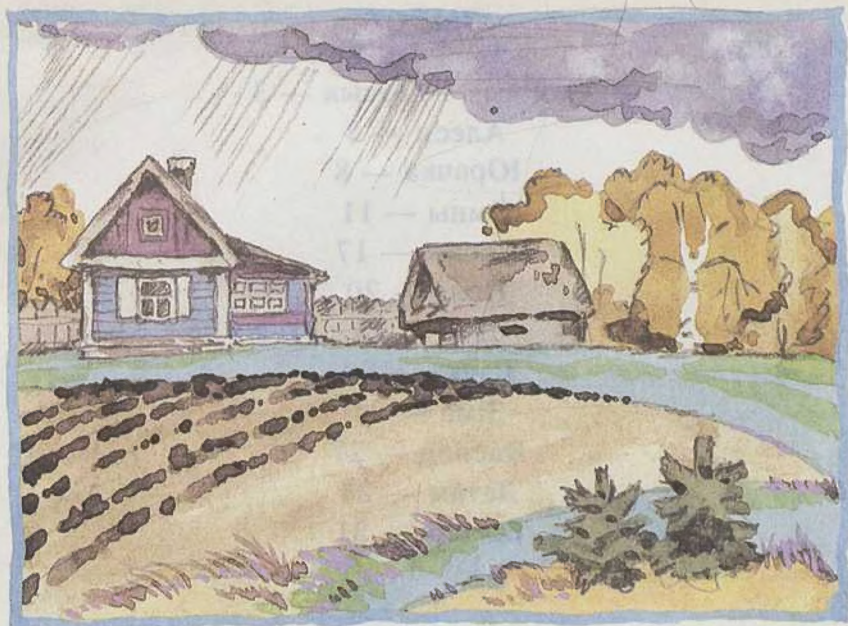
Звоніць поле доляй, воляй,
Звоніць поле ў каласкі.
Ў буйным лузе ззяюць, граюць
Кветкі, мошкі, матылькі.

Рэчка ўецца і смяецца
Да зялёных лоз і вольх,
А ў вадзіцы шыбка рыбка
Мігаціць на паплаўках.

Лес адвечны, бесканечны
Цягне-цягне гоман свой.
Між хвой скачуць птушкі-ўюшкі
І пяюць, пяюць гурмой.

ВОСЕНЬ

З буйных ліп і бяроз
Лісты валяцца,
Між павалаў і лоз
Рассыпаюцца.

Шапацяць, шалясцяць
Залацістыя,
Веткі ў неба глядзяць
Пусталістыя.

Як жа прыйдзе вясна,—
Ўсё адменіцца,
І галінкі ізноў
Зазяленяцца.

ЗМЕСТ

Литературно-художественное издание

КУПАЛА Янка (Луцевич Иван Доминикович)

АЛЕСЯ

Стихи

Для дошкольного возраста

Минск, издательство «Юнацтва»
На белорусском языке

Літаратурна-мастацкае выданне

КУПАЛА Янка (Луцэвіч Іван Дамінікавіч)

АЛЕСЯ

Вершы

Адказны за выпуск *Н. І. Міронгчык*

Мастацкі рэдактар *Ю. Ц. Цярэшчанка*

Тэхнічны рэдактар *А. В. Русецкая*

Карэктар *Л. С. Мануленка*

Здадзена ў набор 17.04.91. Падпісана да друку 16.01.93. Фармат 60×90¹/₁₆. Папера афсетная. Гарнітура Тып Таймс. Афсетны друк. Ум. друк. арк. 2,0. Ум. фарб.-адб. 8,5. Ул.-выд. арк. 1,66. Тыраж 58 000 экз. Зак. 63.

Выдавецтва „Юнацтва" Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Ліцэнзія ЛВ №7. 220600, Мінск, Машэрава, 11.

Мінская фабрыка каляровага друку. 220115, Мінск, Каржанеўскага, 20. Дыяпазітывы тэксту падрыхтаваны Мінскім ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга паліграфкамбінатам МВПА імя Я. Коласа. 220005, Мінск, Чырвоная, 23.

45-00

«юнацтва»

1